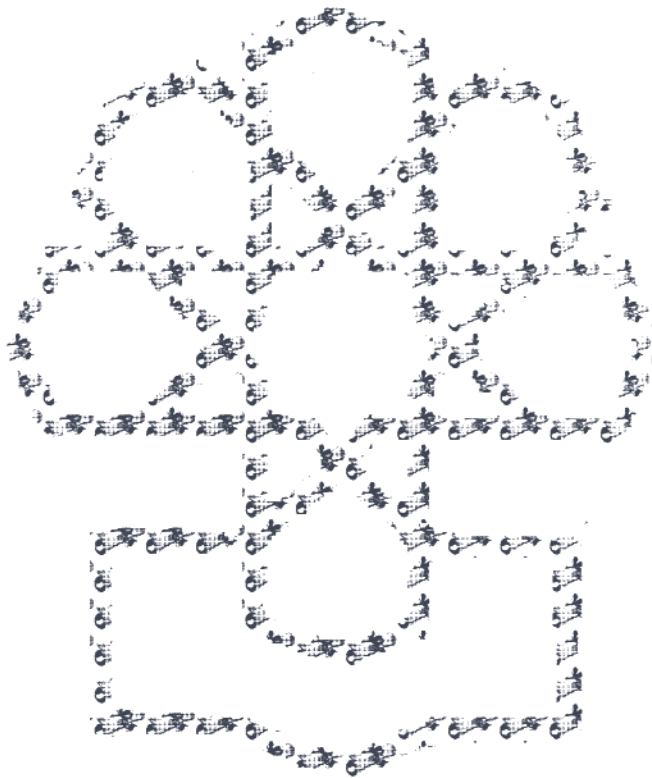

طیف‌ها و گروه‌های سیاسی در ایران امروز

معاونت پژوهشی

شهریور ۱۳۷۷

کار: گروه (۱) خدمات پژوهشی

این گزارش بنا به درخواست جناب آقای کمال دانشیار نماینده محترم مردم ماهشهر و امیدیه تهیه و تدوین گردیده است.

کد گزارش: ۵۳۰۳۶۵۱

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی
کتابخانه و واحد اسناد و اطلاع‌رسانی ماری
شماره: ۹۱۴۴
تاریخ: ۷/۹/۷۷

بسمه تعالی

طیف‌ها و گروه‌های سیاسی در ایران امروز

کد گزارش: ۵۳۰۳۶۵۱

فهرست مطالب

۲	مقدمه
۲	فصل اول - گروه‌های سیاسی عمده موجود
۲	جامعه روحانیت مبارز
۳	مجمع روحانیون مبارز
۴	جمعیت مؤتلفه اسلامی
۵	سازمان مجاهدین انقلاب اسلامی
۶	جمعی از کارگزاران سازندگی ایران
۷	جمعیت دفاع از ارزش‌های انقلاب اسلامی
۷	جمعیت زنان جمهوری اسلامی ایران
۸	جامعه اسلامی مهندسين
۹	فصل دوم - طیف‌های سیاسی مطرح و مواضع آنها
۹	چپ قدیم
۱۰	راست سنتی
۱۰	راست مدرن
۱۱	راست رادیکال (چپ جدید)
۱۱	فهرست منابع
۱۳	ضمائم

شناخت طیف‌ها و گروه‌های سیاسی در هر جامعه، یکی از روش‌های متداول و مؤثر در جامعه‌شناسی سیاسی است؛ چراکه این طیف‌ها و گروه‌ها بر آیندی از شرایط، منافع، علائق و سلیقه‌های سیاسی گوناگون موجود در هر جامعه است. از سوی دیگر، مشارکت سیاسی نهاده‌ها و آگاهانه از طریق فعالیت شفاف احزاب و گروه‌های سیاسی در فضای باز و آزاد ممکن می‌شود و توسعه سیاسی از این طریق امکان تحقق می‌یابد. اگرچه از سال ۱۳۶۸ تاکنون گروه سیاسی موفق به کسب پروانه فعالیت از وزارت کشور شده‌اند، ولی فعالیت گروه‌های سیاسی مطرح موجود، در هفتمین دوره انتخابات ریاست جمهوری و پس از آن شکل جدی و جدیدتری یافته است.

در گزارش حاضر برآنیم تا ضمن نگاهی اجمالی به گروه‌های سیاسی عمده موجود در کشور، طیف‌های سیاسی و مواضع آنها را مورد بررسی قرار دهیم.

فصل اول - گروه‌های سیاسی عمده موجود

از سال ۱۳۶۸ تاکنون، ۵۲ گروه سیاسی موفق به کسب پروانه فعالیت از وزارت کشور شده‌اند. از این تعداد، شش گروه در سال ۱۳۶۸، سه گروه در سال ۱۳۶۹، هفت گروه در سال ۱۳۷۰، نه گروه در سال ۱۳۷۱، پنج گروه در سال ۱۳۷۲، دو گروه در سال ۱۳۷۳، یک گروه در سال ۱۳۷۴، دو گروه در سال ۱۳۷۵، ده گروه در سال ۱۳۷۶ و هفت گروه در شش ماهه اول سال ۱۳۷۷ پروانه فعالیت گرفته‌اند. البته این گروه‌های سیاسی از فعالیت همسانی برخوردار نبوده و تعدادی از آنها همسو با بعضی تشکلهای مطرح فعالیت می‌کنند. در این فصل نگاهی اجمالی به هشت گروه سیاسی عمده موجود در کشور می‌اندازیم.

جامعه روحانیت مبارز

«جامعه روحانیت مبارز» از جریان‌های سیاسی است که ریشه تشکیل و فعالیت آن به سال‌های قبل از پیروزی انقلاب اسلامی بازمی‌گردد. پس از انقلاب اسلامی، بیش از ۳۰ نفر از مؤسسان و پایه‌گذاران «جامعه روحانیت مبارز» در «شورای انقلاب» عضویت یافتند. با استعفای دولت موقت تا تشکیل کابینه جدید مقرر شد هر یک از اعضای شورای انقلاب سرپرستی یک یا چند وزارتخانه را عهده‌دار شوند. البته «حزب جمهوری اسلامی» نیز حزبی بود که عمدتاً از سوی همین گروه تشکیل گردید. هدف از تشکیل جامعه طی ماده سوم اساسنامه به شرح زیر آمده است:

- پاسداری مکتبی از انقلاب اسلامی...

- تقویت کلیه سازمان‌ها و نهادهایی که در خدمت انقلاب و نظام جمهوری اسلامی باشند.

- نظارت بر جریان‌های کشور به منظور حاکمیت اسلام و استقرار حق و عدالت.

- تلاش برای هماهنگی و تمرکز فعالیت‌های فکری و علمی مسئولان و متعهد اسلام و روحانیت مرفعی

و مبارزه شیعه در زمینه انجام وظایف خطیر روحانیت.

- برقراری روابط منظم با مراکز خبری و تبلیغی داخلی و خارجی به منظور اطلاع هرچه بیشتر از

رویدادهای ایران و جهان.

- فعال کردن مساجد که سنگرهای اصیل اسلام است و بالا بردن نقش همه مراکز اسلامی و تبلیغی.

- برخورد متمدانه و فعال با رویدادهای مهم داخلی و خارجی و بررسی عمیق آنها...

- ایجاد مراکز تحقیقاتی دینی و فرهنگی برای تحقق بخشیدن به هدف‌های فوق...^۱

«جامعه روحانیت مبارز» در سال‌های پس از پیروزی انقلاب اسلامی نظریات خود را به مناسبت‌های مختلف در قالب بیانیه اعلام کرده و در جریان انتخابات مختلف مجلس خبرگان (قانون اساسی و رهبری)، ریاست جمهوری و مجلس شورای اسلامی، با معرفی نامزدهای موردنظر خود، به صورت گسترده شرکت نموده است.

پس از استعفای «حضرت آیت‌ا... مهدوی‌کنی» از دبیرکلی «جامعه روحانیت مبارز»، در حال حاضر «حجت‌الاسلام سیدمهدی طباطبایی» دبیرکل جامعه محسوب می‌شود. جامعه فاقد ارگان رسمی بوده و نظرات آن بیشتر در «روزنامه رسالت» منعکس می‌شود.

مجمع روحانیون مبارز

سابقه تأسیس «مجمع روحانیون مبارز» به اواخر سال ۱۳۶۶ بازمی‌گردد که سه تن از اعضای شورای مرکزی «جامعه روحانیت مبارز» با خروج از این جمع و حضور در جمعی دیگر، «مجمع روحانیون مبارز» را با موافقت امام امت (ره) با اهداف زیر تأسیس کردند:

۱- «نگاهبانی از مبانی و اهداف حقیقت اسلام...»

۲- زنده نگاه داشتن روح شدت و ستیز جامعه اسلامی علیه استکبار و همه دشمنان محارب و کینه‌توز اسلام و مسلمانان.

۳- نشر و تبیین معارف اصیل اسلامی.

۴- عنایت به اصل استوار «جدال احسن» نسبت به مخالفان.

۵- تحکیم مبانی وحدت و انسجام جامعه با رعایت ادب و احترام اسلامی.

۶- تبیین شأن تاریخی نهاد مقدس روحانیت به‌عنوان پایگاه مطمئن اعتقاد و اندیشه اسلامی...

۷- تکیه بر اصل ولایت فقیه و تبیین و تقویت مبانی تبلیغی و فرهنگی آن...

۸- اهتمام به امر حوزه‌های علمیه و مساجد...

۹- نشر و تبیین اندیشه‌ها و مواضع رهبر بزرگوار انقلاب اسلامی حضرت امام خمینی...

۱۰- تقویت قوای تقنینی، اجرایی و قضائی نظام جمهوری اسلامی و حمایت از آنها در چارچوب قانون

اساسی و رهنمودهای مقام معظم رهبری.^۲

اختلاف نظر اساسی میان دو گروه «راست» و «چپ» در «حزب جمهوری اسلامی» و تبلیغات فراوان و گسترده موجب شد تا این جریان پس از تشکیل، به‌عنوان یک گروه سیاسی نیرومند، رهبری مجلس سوم را از آن خود کند. در جریان انتخابات بعدی صلاحیت تعداد زیادی از نامزدهای این گروه رد شد. به‌عنوان مثال پس از رد صلاحیت حدود ۸۰ نفر از نامزدهای مجمع در دومین دوره انتخابات مجلس خبرگان رهبری، این گروه از معرفی نامزد خودداری کرده و «حجت‌الاسلام کروبی» در این مورد اظهار داشت:

۱. اساننامه جامعه روحانیت مبارز تهران.

۲. اساننامه مجمع روحانیون مبارز تهران.

«در مجموع، شرایط و فضای نامساعدی که قبل و بعد از انتخابات چهارمین دوره مجلس به وجود آمده بود، سبب شد تا مجمع روحانیون مبارز تعطیلی فعالیت سیاسی خود را تا ایجاد شرایط مساعد اعلان کند»^۱.

حذف این گروه و مظلوم‌نمایی‌های ارائه شده، همراه با فشارهای اقتصادی و... زمینه‌ای را فراهم آورد تا این مجمع بتواند با نرمش در بعضی موضع‌گیری‌ها و عدول از برخی دیگر، با تأکید بر آزادی‌های فردی، کثرت‌گرایی سیاسی، خشونت‌زدایی و سیاست‌های همکاری جویانه بین‌المللی، از تاریخ ۱۳۷۵/۵/۲۴ بار دیگر در عرصه سیاسی کشور فعال شود. پیروزی چشمگیر «آقای خاتمی» در پنجمین دوره انتخابات ریاست جمهوری، از نقاط عطف در حیات سیاسی این گروه محسوب می‌شود.

حجج اسلام «سید محمد موسوی خویینی‌ها»، «محمدرضا توسلی»، «مهدی کروبی»، «حسن صانعی»، «سید مهدی امام جمارانی»، «صادق خلخالی»، «رسول منتخب‌نیا»، «اسدا.. بیات»، «محمدعلی انصاری»، «سید محمود دعایی»، «مجید انصاری» از اعضای شورای مرکزی «مجمع روحانیون مبارز» بوده و «حجت‌الاسلام کروبی» دبیر مجمع محسوب می‌شود. «روزنامه سلام» ارگان نیمه‌رسمی مجمع است.

جمعیت مؤتلفه اسلامی

«جمعیت مؤتلفه اسلامی» که اعضایش پس از پیروزی انقلاب اسلامی با «حزب جمهوری اسلامی» فعالیت و همکاری می‌کردند، پس از انحلال این حزب، با اخذ مجوز از وزارت کشور، به‌طور رسمی فعالیت علنی خود را با اهداف زیر از سر گرفت:

«مؤتلفه اسلامی انگیزه اصلی خویش را انجام وظیفه و ادای تکلیف شرعی در هر زمان و مکان و کسب رضوان... می‌داند و تلاش خواهد داشت که از هرگونه ناخالصی و شرک‌های آشکار و پنهان برکنار بماند.

مؤتلفه اسلامی به تبعیت از رهنمود امام خمینی (رضوان... تعالی علیه) هدف از تشکیل را دعوت به خدا می‌داند نه دعوت به خود و در رسیدن به این هدف، رهنمودهای ولی فقیه زمان را به‌عنوان بهترین معیار و راهنما قبول دارد.

هدف اصلی مؤتلفه، ساختن جامعه‌ای اسلامی از اعضا و طرفداران در درون تشکیل است که نمونه باشد و همچنین پاسداری از ارزش‌ها و انقلاب اسلامی و راه امام خمینی (ره) در ایجاد امت بزرگ و سعادت‌مند اسلامی می‌باشد.

برنامه‌های مؤتلفه اسلامی براساس اسلام ناب محمدی (ص) و اصول انقلابی و رهنمودهای امام

خمینی (ره) و ولی فقیه زمان و منطبق با قوانین و مقررات نظام جمهوری اسلامی می‌باشد.^۲

همچنین در ماده ۲ اساسنامه جمعیت آمده است:

«هدف: سازمان‌دهی و تشکیل بهتر اهل ایمان برای نصرت شایسته اسلام ناب محمدی (ص) و خط امام

و ولایت فقیه، چنانکه در مرامنامه ذکر شده است».^۳

به رغم کسب مجوز، «اسدا... بادامچیان» (یکی از رهبران اصلی گروه) با تبدیل کلمه هیئت به جمعیت

۱. روزنامه اخبار، ۱۳۷۴/۹/۲۱.

۲. مرامنامه جمعیت مؤتلفه اسلامی.

۳. اساسنامه جمعیت مؤتلفه اسلامی.

ادعا کرد که «جمعیت مؤتلفه اسلامی» خیلی مایل نیست نام حزب بر خود بگذارد.^۱ بدین لحاظ این جمعیت تلاش خود را به انسجام جمعیت اصناف بازار و در حمایت تشکل‌های همسو با «جامعه روحانیت مبارز» معطوف نموده است.

«سعید امانی»، «اسدا... بادامچیان»، «ابوالفضل توکلی‌بینا»، «مصطفی حائری‌زاده»، «ابوالفضل حاجی صدری»، «سیداصغر رخ‌صفت»، «محمدجواد رفیق دوست»، «مهدی سعیدمحمدی»، «حبیب... شفیق»، «حبیب... عسگر اولادی»، «احمدکریمی اصفهانی» و «جواد مقصودی» از اعضای هیئت مؤسس جمعیت مؤتلفه اسلامی بوده و «حبیب... عسگر اولادی» دبیر کل جمعیت محسوب می‌شود. هفته‌نامه «شما» ارگان رسمی جمعیت است.

سازمان مجاهدین انقلاب اسلامی

«سازمان مجاهدین انقلاب اسلامی» پیش از پیروزی انقلاب اسلامی از اتحاد ۷ گروه «امت واحده اسلامی» و «توحیدی فلق» (در حوزه خارج از کشور)، «فلاح» و «بدر» (در تهران و اطراف آن)، «موحدین» (در خوزستان و کرمان)، صف (در تهران و اصفهان) و «منصورون» (در سراسر کشور) با ایدئولوژی مبارزه مسلحانه علیه رژیم پهلوی تشکیل شد. پس از پیروزی انقلاب اسلامی، به توصیه رهبر کبیر انقلاب اسلامی و تأکیدات «استاد مطهری»، این سازمان با اتحاد گروه‌های هفت‌گانه فوق در تاریخ ۱۳۵۸/۱/۱۶ اعلام موجودیت کرد.^۲ سازمان در سال‌های اول پیروزی انقلاب اسلامی، یکی از مهم‌ترین گروه‌های سیاسی پس از «حزب جمهوری اسلامی» محسوب می‌شد. پس از حذف برخی گروه‌ها از صحنه سیاسی کشور، عناصر این سازمان در بدنه مدیریت کشور نقش عمده‌ای بر عهده گرفتند، ولی پس از مدتی، بروز اختلافات بر سر مفهوم ولایت‌پذیری، مواضع اقتصادی و... باعث جدا شدن تعدادی از عناصر تشکیل دهنده شده و پس از بروز انشعاب‌هایی، از میزان فعالیت آن از دی ماه ۱۳۶۱ به شدت کاسته شد. اگرچه این سازمان در مهر ۱۳۶۵ با موافقت امام امت (ره) منحل گردید، ولی در تاریخ ۱۳۷۰/۷/۱۰ با ایجاد تغییراتی در مرامنامه خود، فعالیت رسمی خویش را با هدف زیر مجدداً آغاز کرد:

الف- پاسداری از اصول، ارزش‌ها، آرمان‌ها و دستاوردهای انقلاب اسلامی که از جمله آنها نظام

جمهوری اسلامی و قانون اساسی می‌باشد.

ب- تداوم، گسترش و تعمیق انقلاب اسلامی در ایران و جهان.

ج- رشد و ارتقای سطح آگاهی‌های عقیدتی - سیاسی و تعالی اخلاقی و معنوی توده‌های مردم و

سازمان‌دهی و بسیج آنها به منظور شرکت فعال و واقعی در امور انقلاب، جامعه‌وسر نوشت خویش.

د- تحقق جامعه‌ای آباد، مستقل و عاری از ستم، استثمار، استضعاف، شرک و نفاق.^۳

این سازمان در عضوگیری بسیار گزینشی عمل کرده است. از لحاظ اقتصادی، دیدگاه سازمان عمدتاً به هدایت متمرکز اقتصادی میل می‌کند. اگرچه از نظر اعلانی، در سال‌های اخیر بر کثرت‌گرایی و آزادی‌های سیاسی پای می‌فشارد، ولی عملاً درگیر برخوردهای تند با گروه‌های حاکم بوده و در این مورد، مرامنامه سازمان خواهان جلوگیری از حاکمیت انحصار جناح بازار است. از نظر سیاسی نیز خواهان دولتی نیرومند

۱. مصاحبه با «اسدا... بادامچیان»، روزنامه اخبار، ۱۳۷۵/۴/۲۸.

۲. تاریخچه گروه‌های تشکیل دهنده سازمان مجاهدین انقلاب اسلامی، تهران، ۱۳۵۹.

۳. اساسنامه و مرامنامه سازمان مجاهدین انقلاب اسلامی.

برای سامان بخشی به اوضاع اقتصادی است.

«محمد سلامتی»، «بهزاد نبوی»، «محسن آرمین»، «تاج زاده» و «عطریان فر» از اعضای مهم و مؤثر «سازمان مجاهدین انقلاب اسلامی» و «محمد سلامتی» دبیر کل سازمان محسوب می شود. هفته نامه «عصر ما» ارگان رسمی سازمان است.

جمعی از کارگزاران سازندگی ایران

«کارگزاران سازندگی ایران» در تاریخ ۱۳۷۴/۱۰/۳۰ با تنظیم بیانیه ای که به امضای ۱۰ وزیر، ۴ معاون رئیس جمهور، رئیس کل بانک مرکزی و شهردار تهران رسیده بود، اعلام موجودیت کرد. در بخشی از بیانیه این گروه آمده بود:

«... ما مجریان صحنه سازندگی و کارگزاران میدان خدمت آماده ایم... تحت عنوان عزت اسلامی، تداوم

سازندگی و آبادانی ایران به ادای وظیفه پردازیم»^۱.

پس از اعلام موجودیت این گروه، فشار گروه های مقابل علیه آن شدید گردید. ابتدا «اسدا... بادامچیان» موجودیت گروه مزبور را با جملات زیر مورد سؤال قرار داد:

«مداخله قوه مجریه برای شکل دهی به قوه مقننه، عدم رعایت موضوع تفکیک قوا، اشتباه گرفتن جای

رهبری و رئیس جمهور و نه موضوع اطاعت و حمایت از رهبری و دولت، سوء استفاده از اموال عمومی

و بیت المال، بروز شکاف در دولت و ایجاد دسته بندی های سیاسی، نداشتن مواضع شفاف سیاسی -

اعتقادی بنیان گذاران کارگزاران در عرصه های مختلف به ویژه اعتقاد آنان برای مذاکره و سازش با

امریکا و در نهایت لیبرالیسم مذهبی»^۲.

با چنین تفسیری از کارگزاران، سخنان مقام معظم رهبری در مورد خطر لیبرالیسم در جامعه، به مثابه حمله به گرایش های این گروه تفسیر شد. دستور ایشان مبنی بر خودداری قوه مجریه از دخالت در امر انتخابات که به استعفای وزرا از این گروه منجر گردید و تحولات مربوط به انتخابات مجلس پنجم، به تضعیف این گروه انجامید.

در برابر این اقدامات، این گروه به «جمعی از کارگزاران سازندگی ایران» تغییر نام داده و سعی نمود تا حد امکان به شفافیت مواضع خود پردازد. انتخاب پرچم ایران برای فعالیت و تأکید بر عبارت «عزت اسلامی، تداوم سازندگی و آبادانی ایران» و توجه به مردم و تکیه بر سازندگی در جملات بنیان گذاران این گروه در مطرح شدن دفعی آن بسیار کارگر افتاد. چند عبارت زیر، زمینه ساز این نتیجه گیری مقدماتی است؛ درباره هدف از تأسیس این گروه، «محمد هاشمی»، «محسن نوربخش» و «عطا... مهاجرانی» به ترتیب چنین گفته اند:

«تکلیف و وظیفه داریم کارهایی برای تضمین حرکت سازندگی شروع شده در کشور انجام دهیم»^۳.

«دلیل آن، دعوت مسئولان نظام در تهییج مردم برای شرکت در انتخابات بود. این گروه براساس

همین دعوت ها وارد صحنه انتخابات شد»^۴.

۱. متن کامل بیانیه مهم جمعی از کارگزاران سازندگی کشور درباره انتخابات، روزنامه ایران، ۱۳۷۴/۱۰/۳۰، ص ۱۰.

۲. اسدا... بادامچیان، «دخالت بخشی از اعضای قوه مجریه در شکل دهی قوه دیگر خلاف قانون اساسی است»، روزنامه رسالت، ۱۳۷۴/۱۱/۱، ص ۱.

۳. روزنامه ایران، ۱۳۷۵/۹/۲۴.

۴. روزنامه سلام، ۱۳۷۵/۱/۲۹.

«احساس کردیم چشم‌اندازی که برای آینده کشور داریم، گویی به طرف انحصارطلبی پیش

می‌رود... و با توجه به این مسئله درصدد برآمدیم تا... آرایش نیروها... متعادل شود»^۱.

«غلامحسین کرباسچی»، «محمد هاشمی»، «محسن نوربخش» و «عطا... مهاجرانی» از اعضای مهم و مؤثر «جمعی از کارگزاران سازندگی» بوده و «غلامحسین کرباسچی» دبیرکل آن محسوب می‌شود. روزنامه «همشهری» ارگان نیمه‌رسمی این گروه است.

جمعیت دفاع از ارزش‌های انقلاب اسلامی

جمعیت دفاع از ارزش‌های انقلاب اسلامی در آستانه پنجمین دوره انتخابات مجلس شورای اسلامی با هدف زیر تأسیس شد:

«دفاع از ارزش‌های انقلاب اسلامی از طریق سازمان‌دهی و تشکیل امت حزب... گسترش اسلام ناب محمدی (ص) در پرتو اندیشه‌های متعالی امام راحل (ره) و رهبر معظم انقلاب اسلامی آیت... خامنه‌ای (مدظله‌العالی) و زمینه‌سازی برای حاکمیت مطلق قرآن و برقراری حکومت جهانی اسلام به رهبری مهدی آل محمد (عج)»^۲.

«حجت‌الاسلام ری شهری» در مورد هدف از تأسیس این جمعیت، دو علت سلبی و ایجابی را به شرح

زیر مطرح می‌کند:

«آمار انتخابات، خلأ ناشی از وجود یک جریان سیاسی مورد اقبال عامه مردم را کاملاً نشان داد...

بنابراین، اساسنامه جمعیت دفاع از ارزش‌های انقلاب اسلامی را که تا آن موقع تدوین نشده بود، در

پانزدهم خرداد ۱۳۷۵ نوشتیم»^۳.

تأکید بر پانزدهم خرداد به‌عنوان روز تدوین اساسنامه، خود معنادار است. علاوه بر این، علت ایجابی تشکیل جمعیت نیز مشخص می‌کند که تأسیس این گروه سیاسی به مقتضای یک هدف خاص است. در این مورد «حجت‌الاسلام ری شهری» می‌گوید:

«جمعیت دفاع از ارزش‌های انقلاب اسلامی براساس یک تفکر و برای پر کردن خلأ سیاسی ناشی از

نسیان و تغافل برخی از ارزش‌ها تأسیس شد و بنیان‌گذاران آن هرگز قصد ایجاد یک جناح در برابر

جناح‌های دیگر را نداشته است»^۴.

«محمد محمدی ری شهری»، «سید علی اکبر ابوترابی»، «علی رازینی»، «روح... حسینیان»، «احمد

پورنجاتی» و «محمد شریعتمداری» از اعضای مؤسس و مؤثر «جمعیت دفاع از ارزش‌های انقلاب اسلامی»

بوده و هفته‌نامه «ارزش‌ها» ارگان رسمی آن محسوب می‌شود.

جمعیت زنان جمهوری اسلامی ایران

«جمعیت زنان جمهوری اسلامی ایران» در سال ۱۳۶۵ با اهداف زیر تأسیس شد:

- «حمایت از حقوق مستضعفان و مظلومان جهان و حقوق اسلامی انسان‌ها در سطح ایران و جهان.

۱. روزنامه کار و کارگر، ۱۳۷۵/۲۴.

۲. اساسنامه جمعیت دفاع از ارزش‌های انقلاب اسلامی.

۳. روزنامه اطلاعات، ۱۳۷۵/۱۷.

۴. همان.

- مبارزه با استکبار شرق و غرب و نژادپرستی و صهیونیسم.
 - تبیین و معرفی فرهنگ متعالی اسلام...
 - اعتلای فکری، فرهنگی، علمی و شخصیتی زن در راستای آرمان‌های اسلامی...
 - ترسیم دقیق سیمای الگویی زن مسلمان...
 - تلاش در جهت احقاق حقوق زن برپایه بینش قرآنی...
 - ارائه روش‌های رشد و تعالی فکری و فرهنگی زنان و افزایش مشارکت آنان...^۱.
- این جمعیت با برخورداری از واحدهای نه‌گانه، تاکنون کنگره‌های داخلی و بین‌المللی و کمیسیون‌های مختلفی را برای بررسی مسائل مربوط به زنان برگزار کرده است.
- «زهرا مصطفوی»، «فاطمه کروی»، «مرضیه حدیدچی (دباغ)» و «مهرآزما گرجی» از اعضای مؤسس و مؤثر «جمعیت زنان جمهوری اسلامی ایران» بوده و «زهرا مصطفوی» دبیر کل آن محسوب می‌شود. ماهنامه «ندا» ارگان رسمی جمعیت است.

جامعه اسلامی مهندسين

«جامعه اسلامی مهندسين» در سال ۱۳۶۶ با اهداف زیر تأسیس گردید:

- «... تحقق بخشیدن به آرمان‌های الهی - انسانی حضرت امام خمینی در زمینه‌های معنوی، فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی، سیاسی، فنی و صنعتی و کمک و همکاری در جهت تداوم بخشیدن انقلاب اسلامی ایران...»
- بالا بردن آگاهی‌های اسلامی و سیاسی و حتی اعضای جامعه.
- خودسازی انقلابی اعضای جامعه در همه ابعاد.
- همکاری با مسئولان کشور در جهت ارتقای سطح آگاهی اسلامی، سیاسی، علمی و فنی مردم مسلمان ایران.
- دفاع از آزادی‌های اساسی از قبیل آزادی بیان و قلم، آزادی اجتماعات و دیگر آزادی‌های ارزش‌آفرین...
- تهیه و ارائه برنامه‌های مفید در جهت استفاده هر چه بیشتر از منابع طبیعی و نیروی انسانی و امکانات موجود...
- کمک به خودکفایی علمی و فنی کشور...^۲

این تشکل اسلامی از ابتدای تشکیل، نسبت به حساس‌ترین مسائل سیاسی، فکری و اجرایی کشور موضع‌گیری کرده و توانسته است نقش فعالی را در صحنه سیاسی به خصوص در سال‌های اخیر ایفا نماید.

«دکتر حسن غفوری فرد»، «مهندس سیدمرتضی نبوی» و «مهندس محمدرضا باهنر» از اعضای مؤسس و مؤثر «جامعه اسلامی مهندسين» بوده و «دکتر حسن غفوری فرد» دبیرکل آن محسوب می‌شود. ماهنامه «جام» و هفته‌نامه «جام» ارگان‌های رسمی این جامعه هستند.

البته در این میان اشاره به یکی دیگر از تشکل‌های مطرح موجود یعنی «اتحادیه انجمن‌های اسلامی دانشجویان (دفتر تحکیم وحدت)» ضروری به نظر می‌رسد. شکل‌گیری این تشکل به ماجرای انقلاب فرهنگی باز می‌گردد. تا آن زمان تشکل‌های دانشجویی اسلامی عمدتاً در دست جریان‌های التقاطی بود. پس

۱. ماهنامه جمعیت زنان جمهوری اسلامی ایران.

۲. ماهنامه جامعه اسلامی مهندسين.

از طرح ایده انقلاب فرهنگی توسط امام امت (ره)، گروهی از دانشجویان مسلمان پس از ایجاد ارتباط با دانشجویان در سطح کشور و برگزاری جلساتی با اساتید حوزه و دانشگاه، «دفتر تحکیم وحدت» را پایه‌ریزی کردند. البته در جریان مطرح شدن سلايق مختلف سياسي و اقتصادي ميان طيف‌هاي مختلف، گروهی از اعضای این دفتر از آن جدا شده و «جامعه اسلامی دانشجویان» را تشکیل دادند. هم‌اکنون «دفتر تحکیم وحدت» بدون داشتن مجوز رسمی از وزارت کشور مشغول فعالیت بوده و «سعیدی» و «توکلی» از اعضای شورای مرکزی آن محسوب می‌شوند.

البته غیر از گروه‌های سیاسی مهم و مطرح یاد شده، تشکلهای فعال دیگری نیز در کشور وجود دارند که به دلیل همفکری و همبستگی آنها با دو یا سه جریان مطرح موجود در کشور، تنها به ذکر نام بعضی از آنها اکتفا می‌شود:

- انجمن اسلامی معلمان؛
- جامعه زینب (س)؛
- جامعه اسلامی دانشجویان؛
- خانه کارگر؛
- جامعه اسلامی فرهنگیان؛
- جامعه زنان انقلاب اسلامی.

فصل دوم - طیف‌های سیاسی مطرح و مواضع آنها

طیف‌های سیاسی اصلی در سال‌های اخیر را می‌توان به ۴ دسته چپ قدیم، راست سنتی، راست مدرن و راست رادیکال (چپ جدید) تقسیم کرد.

چپ قدیم

«مجمع روحانیون مبارز»، «انجمن‌های اسلامی دانشجویان (دفتر تحکیم وحدت)»، «انجمن اسلامی مدرسان دانشگاه‌ها»، «انجمن اسلامی معلمان»، «انجمن اسلامی مهندسان» و «سازمان مجاهدین انقلاب اسلامی» از گروه‌های سیاسی این طیف‌اند.

- مواضع اقتصادی: اقتصاد دولتی، اولویت تأمین عدالت اجتماعی بر توسعه اقتصادی، مبارزه با حاکمیت سرمایه‌داری، قرار گرفتن مرکز ثقل تصمیم‌گیری اقتصادی در حیطه حاکمیت ملی، حداکثر خودکفایی ممکن در زمینه کشاورزی و صنعت، رهایی از اقتصاد تک پایه و تسلط بر بخش‌های مهم و استراتژیک اقتصاد.^۱

- مواضع سیاسی: نگرش به قانون اساسی به عنوان حبل‌المتین کلیه فعالیت‌های سیاسی، تحقق جمهوریت در سایه نقش و حاکمیت مردم در سرنوشت انقلاب، مخالفت با عوامل کم‌رنگ‌کننده مشارکت مردم، مخالفت با نظارت استصوابی شورای نگهبان، اعتقاد به آزادی و دموکراسی به عنوان راه و روش ضروری برای اداره جامعه و ثبات و توسعه آن، اعتقاد به آزادی به عنوان یکی از شعارهای محوری و ارزش‌های انقلاب اسلامی

۱. «مواضع و رنوس سازمان مجاهدین انقلاب اسلامی»، عصر ما، سال دوم، ش ۳۴، بهمن ۱۳۷۴، ص ۲.
عصر ما، ش ۱۲، ص ۲.

و عدم تفکیک آزادی و استقلال، بسط و گسترش مشارکت سیاسی آگاهانه مردم از طریق نهادهای پایدار و مؤثر، حفظ استقلال و تمامیت ارضی و منافع و امنیت ملی نظام اسلامی در سیاست خارجی و ضدیت با امریکا.^۱

- **مواضع فرهنگی:** اصالت دادن به فرهنگ خودی و محتوای آن و تبادل و داد و ستد فرهنگی و برخورد گزینشی با فرهنگ‌ها و افکار مختلف.

البته این طیف در حال حاضر مواضع خود را تعدیل کرده است؛ در زمینه اقتصاد، سیاست تعدیل را پذیرفته و از موضع خود مبنی بر دولتی بودن اقتصاد تا حدودی صرفنظر کرده است. در زمینه سیاست خارجی نیز معتقد به شناخت مجدد غرب و تنش‌زدایی در روابط با سایر کشورهاست.

راست سستی

«جامعه روحانیت مبارز»، «جمعیت مؤتلفه اسلامی»، «جامعه مدرسین حوزه علمیه قم» و تشکل‌های همسو با «جامعه روحانیت مبارز» از گروه‌های سیاسی این طیف‌اند.

- **مواضع اقتصادی:** واگذاری بخش معقول و قابل قبولی از فعالیت‌های اقتصادی به بخش خصوصی، طرفدارای از قوانین اقتصادی مانند قانون عرضه و تقاضا و قوانین فقهی مرتبط با اقتصاد، بسط و گسترش عدالت اجتماعی و تأکید بر اقتصاد بدون نفت.

- **مواضع سیاسی:** اعتقاد به ولایت مطلقه فقیه، قانون‌گرایی، بسط مشارکت سیاسی نهادینه و آگاهانه مردم، اعتقاد و احترام به آزادی و استقلال و تمامیت ارضی کشور و رعایت حکمت، عزت و مصلحت در سیاست خارجی.

- **مواضع فرهنگی:** توجه به فرهنگ اسلامی و بومی، مبارزه با تهاجم فرهنگی غرب و نگاهبانی و حمایت از ارزش‌های اسلام و انقلاب اسلامی.

راست مدرن

«جمعی از کارگزاران سازندگی ایران»، بارزترین گروه سیاسی این طیف است.

- **مواضع اقتصادی:** خصوصی‌سازی، آزادسازی و جلوگیری از دخالت دولت در امور اقتصادی و ایجاد دولت حداقل، اعتقاد به توسعه اقتصادی به عنوان پیش‌نیاز عدالت اجتماعی و توجه به نظام سرمایه‌داری مدرن (مانند کشورهای شرق آسیا) به عنوان نظام اقتصادی ایده‌ال، پذیرش اقتصاد بازار، توجه به سرمایه‌گذاری خارجی و ادغام در بازار جهانی.^۲

- **مواضع سیاسی:** حفظ و بسط آزادی‌های فردی و اجتماعی در چارچوب قانون اساسی، ایجاد بستر مناسب برای مشارکت عامه مردم در سرنوشت خویش، گریزناپذیری تحمل در گفتمان، محدود و مشروط بودن اختیارات رهبری و ولی فقیه به قانون اساسی، تنش‌زدایی در روابط خارجی به خصوص با دولت‌های بزرگ صاحب سرمایه و امریکا و کنار گذاشتن آرمان‌گرایی در سیاست خارجی و توجه به واقع‌گرایی و عمل‌گرایی

۱. «دیدگاه‌های سیاسی، فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی اسلام»، روزنامه سلام، ۱۳۷۴/۱/۱۷.

۲. «بیانیه ائتلاف گروه‌های خط امام»، عصر ما، ش ۱۲، ۱۳۷۱/۱/۲۶، ص ۲.

۲. «بیانیه اعلام موجودیت جمعی از کارگزاران سازندگی»، روزنامه سلام، ۱۳۷۷/۲/۳۱.

در این حوزه.^۱

- مواضع فرهنگی: استقبال از مدرنیسم، ایجاد فرهنگ لیبرالیستی مناسب مبتنی بر تساهل، آزادی و اعتقاد به تبادل فرهنگی و نه تهاجم فرهنگی.^۲

راست رادیکال (چپ جدید)

جوانان پرشور حزب الهی که برخی در تشکیلات نظامی چون سپاه پاسداران انقلاب اسلامی و پایگاه‌های مقاومت بسیج عضویت دارند با گرایش‌های گاه افراطی، نمایندگان این طیف‌اند. اعتقاد قوی به ولایت مطلقه فقیه و دفاع شدید از ارزش‌های اسلام و انقلاب اسلامی، از ویژگی‌های این طیف است. نشریات «الثارات الحسین (ع)»، «شلمچه»، «صبح» و تا حدودی «روزنامه کیهان»، از جمله نشریاتی هستند که به نحوی دیدگاه‌ها و گرایش‌های این طیف را منعکس می‌کنند.

فهرست منابع

کتاب‌ها

۱- تاریخچه گروه‌های تشکیل دهنده سازمان مجاهدین انقلاب اسلامی، تهران، ۱۳۵۹.

اساسنامه‌ها و مرامنامه‌ها

- ۱- اساسنامه و مرامنامه جامعه روحانیت مبارز تهران.
- ۲- اساسنامه و مرامنامه مجمع روحانیون مبارز تهران.
- ۳- اساسنامه و مرامنامه جمعیت مؤتلفه اسلامی.
- ۴- اساسنامه و مرامنامه سازمان مجاهدین انقلاب اسلامی.
- ۵- اساسنامه و مرامنامه جمعیت دفاع از ارزش‌های انقلاب اسلامی.
- ۶- اساسنامه و مرامنامه جمعیت زنان جمهوری اسلامی ایران.
- ۷- اساسنامه و مرامنامه جامعه اسلامی مهندسين.

نشریات

- ۱- بادامچیان، اسدا...، «دخالت بخشی از اعضای قوه مجریه در شکل‌دهی قوه دیگر خلاف قانون اساسی است»، روزنامه رسالت، ۱۳۷۴/۱۱/۱.
- ۲- «بیانیه ائتلاف گروه‌های خط امام»، عصر ما، شماره ۱۲، ۱۳۷۱/۱/۲۶.
- ۳- «بیانیه اعلام موجودیت جمعی از کارگزاران سازندگی»، روزنامه سلام، ۱۳۷۷/۲/۳۱.
- ۴- «دیدگاه‌های سیاسی، فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی سلام»، روزنامه سلام، ۱۳۷۴/۱/۱۷.
- ۵- روزنامه اخبار، ۱۳۷۴/۹/۲۱.
- ۶- روزنامه اطلاعات، ۱۳۷۵/۷/۱۷.
- ۷- روزنامه ایران، ۱۳۷۵/۹/۲۴.

۱. همان.

۲. همان.

- ۸- روزنامه سلام، ۱۳۷۵/۱/۲۹
- ۹- روزنامه کار و کارگر، ۱۳۷۵/۷/۲۴.
- ۱۰- عصر ما، شماره ۱۲، ۱۳۷۱/۱/۲۶
- ۱۱- «متن کامل بیانیه مهم جمعی از کارگزاران سازندگی کشور درباره انتخابات»، روزنامه ایران، ۱۳۷۴/۱۰/۳۰.
- ۱۲- «مواضع و رئوس سازمان مجاهدین انقلاب اسلامی»، عصر ما، سال دوم، شماره ۳۴، بهمن ۱۳۷۴.

سایر

- ۱- اطلاعات و آمار دریافتی از وزارت کشور.

گروه‌های سیاسی دارای پروانه فعالیت

ردیف	نام گروه	تاریخ صدور پروانه
۱	جمعیت زنان جمهوری اسلامی ایران	۱۳۶۸/۴/۱۲
۲	مجمع روحانیون مبارز	۱۳۶۸/۴/۱۲
۳	جمعیت فدائیان اسلام	۱۳۶۸/۴/۱۲
۴	کانون هنرمندان و نویسندگان مسلمان	۱۳۶۸/۴/۱۲
۵	جامعه روحانیت مبارز تبریز	۱۳۶۸/۵/۲۸
۶	کانون اسلامی فارغ‌التحصیلان شبه قاره هند	۱۳۶۸/۱۲/۱
۷	جمعیت مؤتلفه اسلامی	۱۳۶۹/۹/۲۱
۸	کانون اسلامی مهندسين	۱۳۶۹/۹/۲۱
۹	کانون ولی عصر کرج	۱۳۶۹/۱۲/۸
۱۰	انجمن اسلامی معلمان ایران	۱۳۷۰/۱/۲۱
۱۱	جامعه اسلامی مهندسين	۱۳۷۰/۳/۸
۱۲	انجمن اسلامی مدرسین دانشگاه‌ها	۱۳۷۰/۸/۲۰
۱۳	انجمن اسلامی مهندسان ایران	۱۳۷۰/۷/۱۰
۱۴	سازمان مجاهدین انقلاب اسلامی	۱۳۷۰/۷/۱۰
۱۵	جامعه زینب (س)	۱۳۷۰/۸/۲۰
۱۶	خانه کارگر	۱۳۷۰/۱۰/۱۵
۱۷	مرکز اسلامی دانشگاهیان	۱۳۷۱/۲/۲
۱۸	انجمن اسلامی مهندسان معدن و زمین‌شناسی ایران	۱۳۷۱/۳/۶
۱۹	جامعه اسلامی بختیاری‌ها	۱۳۷۱/۳/۶
۲۰	انجمن اسلامی فارغ‌التحصیلان اروپا، امریکا و اقیانوسیه	۱۳۷۱/۵/۱۴
۲۱	جامعه اسلامی فرهنگیان	۱۳۷۱/۶/۱
۲۲	جامعه زنان انقلاب اسلامی	۱۳۷۱/۹/۴
۲۳	انجمن اسلامی مهندسين خراسان	۱۳۷۱/۹/۴
۲۴	جامعه انجمن‌های اسلامی اصناف و بازار	۱۳۷۱/۸/۱۰
۲۵	انجمن اسلامی پزشکان	۱۳۷۱/۱۱/۱
۲۶	انجمن اسلامی جامعه پزشکی ایران	۱۳۷۲/۱/۲۱
۲۷	کانون اسلامی دانشگاهیان خراسان	۱۳۷۲/۷/۱۰
۲۸	انجمن اسلامی فرهنگیان خراسان	۱۳۷۲/۷/۱۰
۲۹	انجمن اسلامی فارغ‌التحصیلان امریکا و کانادا	۱۳۷۲/۹/۳

گروه‌های سیاسی دارای پروانه فعالیت

ردیف	نام گروه	تاریخ صدور پروانه
۳۰	جامعه اسلامی دانشگاهیان ایران	۱۳۷۲/۹/۱۰
۳۱	جامعه اسلامی کارمندان	۱۳۷۳/۳/۱۷
۳۲	اتحادیه اسلامی دانشجویان و فارغ‌التحصیلان دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی کشور	۱۳۷۳/۹/۲۰
۳۳	جامعه اسلامی کارگران	۱۳۷۴/۵/۲۱
۳۴	جامعه انجمن‌های اسلامی اصناف خراسان	۱۳۷۵/۳/۲۶
۳۵	جامعه اسلامی دندانپزشکان	۱۳۷۵/۳/۲۳
۳۶	جمعیت اسلامی وکلای دادگستری	۱۳۷۶/۴/۱۴
۳۷	جامعه اسلامی دامپزشکان	۱۳۷۶/۴/۷
۳۸	انجمن اسلامی کارگران خراسان	۱۳۷۶/۱۱/۱۲
۳۹	انجمن روزنامه‌نگاران مسلمان	۱۳۷۶/۵/۱۲
۴۰	جمعیت دفاع از ارزش‌های انقلاب اسلامی	۱۳۷۶/۷/۲۳
۴۱	کانون فارغ‌التحصیلان آذربایجان غربی	۱۳۷۶/۱۲/۲
۴۲	انجمن اسلامی فارغ‌التحصیلان دانشکده فنی دانشگاه تهران	۱۳۷۶/۱۱/۱۲
۴۳	انجمن اسلامی فارغ‌التحصیلان دانشکده علوم قضائی	۱۳۷۶
۴۴	انجمن اسلامی فارغ‌التحصیلان فیلپین	۱۳۷۶
۴۵	جامعه اسلامی ناصحین قم	۱۳۷۶/۱۲/۹
۴۶	جمعیت خدمتگزاران سازندگی خراسان	۱۳۷۷
۴۷	مجمع نیروهای خط امام	۱۳۷۷
۴۸	جمعیت فداییان رهبر	۱۳۷۷
۴۹	مجمع نمایندگان ادوار مختلف مجلس شورای اسلامی	۱۳۷۷
۵۰	انجمن اسلامی ناصحین قم	۱۳۷۷
۵۱	جمعیت پیروان ولایت فقیه دشتستان	۱۳۷۷
۵۲	حزب همبستگی ایران اسلامی	۱۳۷۷